

Terävöitettyä informaatiotarjontaa

Television vaalivalvojaisten repliikkejä vuodelta 1983:

»Teidän ryhmänne tuntuu aika lailla oikeistolaistuneen tai *terävöityneen* oikealle päin.» – »Kyllä meidän johtopäätöksemme on se, että meidän täytyy *terävöittää* politiikkaamme.»

Mitä tämä terävöityminen ja terävöittäminen on?

Jos kaupan tavaravalikoima *kirjavoiuu* tai kotikalja *väkevöityy*, ne muuttuvat sananmukaisesti kirjavaksi, väkeväksi. Jos taas valikoimaa *kirjavoitetaan* (myös *kirjavoidaan*) tai kaljaa *väkevöitetään* (tavallisemmin *väkevöidään*), ne tehdään kirjavaksi ja väkeväksi. Mutta kun puolue-ryhmä »terävöityy» oikealle, sanan merkitys on jokseenkin sumea. Terävämmäksi ryhmä ei tunnu tulevan.

Ei liioin politiikka muutu sitä »terävöitetäessä» terävämmäksi, jos ei välttämättä tylsemmäksikään. Voi kuvitella tarkoitettua, että sitä *tiukennetaan*, *selkeytetään* tai *jäntevöitetään* (*jäntevöidään*). Tiukka tai selkeä tai jäntevä politiikka on ymmärrettävää suomea, »terävä» politiikka ei ole.

Aiemmin *terävöityminen* ja *terävöittäminen* merkitsivät todella kirjaimellisesti terävämmäksi tulemistä ja tekemistä. Nykysuomen sanakirjan mukaan nämä sanat kuuluvat varsinkin kuvalliseen käyttöön: »tarkkaavaisuuden terävöittäminen», »katse terävöityi ja silmissä välähti». *Terävöimisestä*kin on joskus puhuttu: » – on onnistunut antamaan esi-

tykselleen keskustelupuheenvuoron sävyn, jota tyylin paikoittain aivan riemasuttava sävy terävöi» (kirja-arvostelusta 1967). Jos taas kynä tai kirves koetetaan saada teräväksi, terään, käytetään verbiä *teroittaa*, kansanomaisessa kielessä myös *terittää*. Juomaa puolestaan *terästetään*.

Uudet »terävöitymiset» ja »terävöittämiset» ovat muuta. Olen seurannut niiden rynnistystä viestimissä muutaman vuoden ja pannut merkille, että ne melkein aina liittyvät politiikkaan. Tähän tapaan:

»KNL ja Tuhatkunta vaativat, että kokoomuksen on terävöitettävä sosiaalipoliittista linjaansa» (1980). Linja voi tuskin olla terävä. Linjaa voisi kyllä vaikka *tarkentaa* tai *jyrkentää*.

»Tämä muutos aiheutti jo kokoomuksen oppositiopolitiikan terävöittämissä-pakon» (1983). Nasevammin ja ymmärrettävämmiin: Tämän muutoksen tähden kokoomuksen oli jo *selvennettävä* (tai *selkeytettävä*, *jyrkennettävä*, *kärjistettävä*) oppositiopolitiikkaansa. – »Puheenjohtajavaalin tulos merkitsee siis – – oppositiopolitiikan terävöitymistä» (1983). Osuvammin: *selkeytymistä*, *jyrkentymistä*.

»Teollisuus on terävöittänyt otettaan rintamajaossa palkkaamalla rahatalouden asiantuntijan» (1984). Terävästä otteesta ei kukaan puhu, sen sijaan kyllä lujasta, vahvasta tai kovasta otteesta. Teollisuuskin olisi voinut *lujittaa*, *vahventaa* tai *koventaa* otettaan.

»Yhteinen keskusjärjestö terävöittäisi kuntien asemaa valtion neuvottelukumppanina» (1985). Miten asemaa voisi olla terävä? Pikemmin voisi kuntien asemaa *vahvistaa*.

Ja vielä yksi esimerkki, sanomalehdistön virkeästä äänenkannattajasta Suomen Lehdistö -lehdestä vuodelta 1985:

»Sanomalehtien liitteiden lanseeraus-tarkoituksena on terävöittää ja lisätä lehden informaatiotarjontaa.» Tulipa ymmä eteen: mitä olisi tarjonnan terävyys? Tuntuu kuin »terävöittäminen» olisi menettänyt lopunkin teränsä. Olisiko liian yksinkertaista puhua informaation *parantamisesta*?

Kuten monen muoti-ilmauksen, niin uusimallisen »terävöittäminen» ja »terävöityminen» takana tuntuu olevan puutteellisesti tajuttu vieraiden kielten malli. Ruotsin *skärpa*, englannin *sharpen* merkitsevät sananmukaisesti teroittamista tai terävöittämistä, mutta ohella niillä on myös sellaista käyttöä, joka muistuttaa äskeisten esimerkkien uudenlaista »terävöittämistä». Mutta niinpä myös ruotsin adjektiivilla *skarp* ja sen englantilaisella vastineella *sharp* on laajempi käyttö kuin suomen *terävällä*. Englannissa voidaan sanoa vaikkapa »sharp impression» = selkeä vaikutelma, »sharp appetite» = kova ruokahalu, »sharp struggle» = kova, kiiwas taistelu.

Kannattaisi kytkeä suomenkin *terävöittäminen* suomen *terävän* merkitykseen. Teksti tarkentuu (tuskin silti »terävöityy») ja saa hiukan lisää ilmettä, kun asiat ilmaistaan vivahteittain – vaikkapa niitä kymmenkuntaa verbiä käyttäen, jotka juuri tulivat puheeksi yksitoikkoisen »terävöittäminen» korvaajina.

T. I.